LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA
NACIONALINIS EGZAMINŲ CENTRAS

2009

_____
(savivaldybė, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio (-ės)

_____
(vardas ir pavardė)

MUZIKA

MUZIKINĖS KULTŪROS PAŽINIMO IR MUZIKINIO RAŠTINGUMO TESTAI

Mokyklinio brandos egzamino užduotis
(pagrindinė sesija)

2009 m. gegužės 28 d. **Trukmė – 2 val. (120 min.)**

NURODYMAI

- Egzamino užduotis sudaryta iš 2 dalių: muzikinės kultūros pažinimo testo ir muzikinio raštingumo testo.
- I dalis – muzikinės kultūros pažinimo testas sudarytas iš 6 užduočių, kiekvienai iš jų skirta muzikos kūrinio ištrauka (-os). Ištraukos skambėjimo tvarka nurodyta užduotyje. Atlikdami užduotis su pateiktais atsakymų variantais, jūsų nuomone, teisingus atsakymus žymėkite apvesdami atitinkamas raides. Jeigu savo pasirinkimą keičiate, perbraukite ankstesnį ir aiškiai pažymėkite kitą pasirinktą atsakymą.
- II dalis – muzikinio raštingumo testas sudarytas iš 5 klausimų.
- Nerašykite vertintojams skirtose vietose. Atlikdami užduotis galite naudotis pieštuku ir trintuku, tačiau galutinius atsakymus užrašykite **mėlynai rašančiu** rašikliu. **Vertinami tik rašikliu pažymėti ar parašyti atsakymai.**

VERTINIMAS TAŠKAIS

Egzamino I dalies (kūrybinės užduoties) taškų suma, padauginta iš 5	Egzamino II dalies taškų suma		TAŠKŲ SUMA
	Muzikinės kultūros pažinimo testas	Muzikinio raštingumo testas	
100	70	30	200

Vertinimo komisijos pirmininkas _____
(parašas, vardas ir pavardė)

Vertintojai: (I) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

(II) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

© Nacionalinis egzaminų centras, 2009

I. MUZIKINĖS KULTŪROS PAŽINIMO TESTAS

1 užduotis

Susipažinkite su užduotimi (skiriama 1 min.).

Netrukus skambės J. S. Bacho Tokatos ir fugos d-moll I dalis – Tokata (du kartus su 10 sek. pauze). Jai nuskambėjus antrą kartą, dar bus skiriamos 5 min. užduočiai baigti.

1. Kokiam instrumentui, kuriuo virtuoziškai grojo pats J. S. Bachas, parašyta Tokata ir fuga d-moll?

A fortepijonui
B klavesinui
C vargonams
D akordeonui

(2 taškai)

2. Kuris apibūdinimas tinka skambėjusiai muzikai?

A Pirmosios Tokatos frazės skamba lyg trumpi, kupini patoso šūkiai, kurių patetiškumas bei emocinė įtampa persmelkia visus skambėjimo klodus: plačius akordus, virtuoziškus pasažus, sekvencines improvizacijas. Muzikos tėkmę stabdo statiški, tęsiami harmoniniai akordai. Muzikinio judėjimo įtampa vis didėja, *coda* tampa viso kūrinio dramaturgijos viršūne.

B Tokatos dramaturgija grindžiama kontrasto principu, gretinant skirtingo tempo (*lento–allegro),* skambėjimo garsumo (*f–p)* ir nevienodos apimties melodines frazes. Kūrinio *codoje* netikėtai parodomas dar vienas – aukšto ir žemo registrų – kontrastas dar labiau pabrėžia Tokatos improvizacinę prigimtį.

C Plačiose melodijos bangose, kurias kartas nuo karto netikėtai pertraukia aštrus akordų skambesys, nuolat girdimi vis pasikartojantys, veržliai aukštyn kylantys septyni garsai, kūrinio *codos* pabaigoje susijungiantys į galingą akordą.

(3 taškai)

3. Kuri citata apibūdina muzikos epochą, kurioje buvo sukurtas skambėjęs kūrinys?

A „Šioje epochoje svarbiausia muzikos kalbos priemone tampa išraiškinga, turtinga, dažnai dainiga melodija. Muzika tampa vis lyriškesnė, o melodijos – vis labiau chromatizuojamos. Kompozitoriai puoselėjo homofoninę faktūrą, o vėlesnis intensyvus harmonijos chromatizavimas atvėrė kelią į atonalią muziką.“

B „Šioje epochoje muzika labai išraiškinga ir stulbinamai didinga. Melodijos turtingos, plataus diapazono, gausiai ornamentuotos, jose negirdėti staigių šuolių. Įsivyrauja polifoninė ir homofoninė komponavimo sistemos, atsiranda mažoras ir minoras. Vyrauja estetinė kompozitorių nuostata, kad muzika yra dieviškos prigimties.“

C „Šioje epochoje pirmenybė teikiama paprastoms, taisyklingai trumpomis frazėmis skaidomoms melodijoms. Jas palydinti harmonija taip pat turėjo būti paprasta, be įmantresnių disonansų, atitinkanti harmoninių funkcijų teoriją. Dviejų pagrindinių tonacijų (tonikos – dominantės) ir jas atitinkančių skirtingo pobūdžio temų (veržli – lyrinė) priešprieša yra svarbiausios šios epochos muzikinės formos – sonatos – pagrindas.“

(2 taškai)

4. Šioje epochoje buvo ypatingai ištobulintas fugos žanras. Pažymėkite **tris** sąvokas, tinkančias *fugai* apibūdinti:

				Čia rašo vertintojai I	II	III
A	homofonija	D	vienbalsumas	___	___	___
B	daugiabalsumas	E	imitacija	___	___	___
C	polifonija	F	monodija	___	___	___

Taškai (0–3)			

5. J. S. Bachas ištobulino ir apibendrino beveik visus ankstesnius ir savo gyvenamojo laikotarpio muzikos žanrus. Vis dėlto **vieno** muzikos žanro kūrinių, labai reikšmingų to laikotarpio kitų kompozitorių kūryboje, J. S. Bachas nesukūrė. Kokio muzikos žanro kūrinių nekūrė J. S. Bachas?

A	mišių	C	operos
B	oratorijos	D	kantatos

(2 taškai)

Taškų suma už 1 užduotį (0–12)			

2 užduotis

Susipažinkite su užduotimi (skiriama 1 min.).

Netrukus skambės fragmentai iš trijų koncertų: P. Čaikovskio Koncerto fortepijonui ir orkestrui Nr. 1 b-moll, J. S. Bacho Brandenburgo koncerto Nr. 1 F-dur ir V. A. Mocarto Koncerto smuikui ir orkestrui Nr. 2 D-dur. Fragmentus girdėsite du kartus su 3 sek. pauze tarp kiekvieno fragmento ir 10 sek. pauze prieš pakartojimą. Jiems nuskambėjus antrą kartą, dar bus skiriamos 5 min. užduočiai baigti.

1. Kokiai muzikos stilistinei epochai priskirtumėte kiekvieną iš koncertų, kurių fragmentus girdėjote?

P. Čaikovskis. Koncertas fortepijonui ir orkestrui Nr. 1 b-moll	J. S. Bachas. Brandenburgo koncertas Nr. 1 F-dur	V. A. Mocartas. Koncertas smuikui ir orkestrui Nr. 2 D-dur	*Čia rašo vertintojai* I	II	III
A *klasicizmo*	A *baroko*	A *renesanso*			
B *romantizmo*	B *klasicizmo*	B *baroko*	___	___	___
C *XX amžiaus*	C *romantizmo*	C *klasicizmo*	___	___	___
			___	___	___
		Taškai (0–3)			

2. Pateiktame tekste įrašykite koncerto žanrui apibūdinti tinkančius žodžius bei sąvokas, pasirinktus iš lentelės. (Tekste skaičiumi nurodyta, iš kurios lentelės skilties reikia rinktis tinkamus žodžius.)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
interpretacinius	*XVIII*	*baroko*	*sonatinio ciklo*	*du solistai*
virtuozinius	*XIX*	*klasicizmo*	*siuitos ciklo*	*du orkestrai*
kūrybinius	*XX*	*romantizmo*	*rondo formos*	*solistų grupė ir orkestras*

Koncertas (lot. *concerto* – rungtis, varžytis) – tai muzikos žanras, kuris visų pirma atskleidžia atlikėjo (1) _____ gebėjimus. Tokios formos kokios yra iki šiol, koncertas susiformavo (2) _____ amžiuje (3) _____ epochoje, kai įsigalėjo (4) _____ struktūra. Iki to laiko, klestėjo vadinamasis *concerto grosso*, kuriame rungtyniavo (5) _____.

Čia rašo vertintojai I	II	III
___	___	___
___	___	___
___	___	___
___	___	___
___	___	___
Taškai (0–5)		

3. Kurie **du** iš žemiau išvardytų muzikos žanrų savo forma yra gimininga koncertui?

A variacijos
B opera
C sonata
D simfonija

Taškai (0–2)			
Taškų suma už 2 užduotį (0–10)			

3 užduotis

Susipažinkite su užduotimi (skiriama 1 min.).

Netrukus skambės G. F. Hendelio Andante ištrauka (du kartus su 10 sek. pauze). Jai nuskambėjus antrą kartą, dar bus skiriamos 5 min. užduočiai baigti.

1.1. Kokios sudėties ansamblis atliko girdėtą muziką?

A fleita, klavesinas
B fleita, klavesinas, altas
C fortepijonas, fleita, violončelė
D klarnetas, smuikas, klavesinas, gitara

(2 taškai)

1.2. Įvardykite girdėtos muzikos atlikėjų kolektyvą:

A instrumentinis trio
B styginių kvartetas
C fortepijoninis kvintetas
D kamerinis orkestras

(2 taškai)

2. Pateiktame tekste įrašykite tinkamas savokas, pasirinktas iš lentelės. (Tekste skaičiumi nurodyta, iš kurios lentelės skilties reikia rinktis.)

(1)	(2)	(3)	(4)
liutnė	klavišinių	XVII	J. S. Bachas, G. F. Hendelis, D. Bukstehudė
klarnetas	pučiamųjų	XIX	A. Vivaldis, A. Skarlatis, K. Monteverdis
klavesinas	mušamųjų	XX	L. Kuperenas, Ž. F. Ramo, K. Dakenas

Vienas populiariausių G. F. Hendelio laikais instrumentų buvo (1) _____. Tai yra (2) _____ _____ tipo instrumentas, išpopuliarėjęs Vakarų Europoje (3) _____ amžiuje. Ypač daug saloninių pjesių jam sukūrė garsieji prancūzų kompozitoriai (4) _____.

Čia rašo vertintojai	I	II	III
	___	___	___
	___	___	___
	___	___	___
	___	___	___
Taškai (0–4)			

3.1. Sugrupuokite pateiktus instrumentus: į kiekvieną eilutę parašykite **po tris** giminingus pagal garso išgavimo būdą instrumentus:

fleita, fortepijonas, trombonas, lyra, fagotas, arfa, čelesta, gitara, klavesinas

	Čia rašo vertintojai I	II	III
1. Pučiamieji: _____	___	___	___
2. Styginiai: _____	___	___	___
3. Klavišiniai: _____	___	___	___
Taškai (0–3)			

3.2. Kurie **du** iš išvardytų instrumentų nepriklauso nė vienai 3.1 užduotyje jūsų sudarytai grupei instrumentų?

A violončelė,
B ksilofonas,
C liutnė,
D valtornė,
E timpanai,
F tūba.

Taškai (0–2)			

Taškų suma už 3 užduotį (0–13)			

4 užduotis

Susipažinkite su užduotimi (skiriama 1 min.).

Netrukus girdėsite lietuvių liaudies dainos „Vaikščiojo tėvulis pabarėmis“ ištrauką (du kartus su 10 sek. pauze). Jai nuskambėjus antrą kartą, dar bus skiriamos 5 min. užduočiai atlikti.

1.1. Pažymėkite, koks šios dainos dainavimo stilius.

A *bel canto*
B *sprechgesang*
C rečitatyvinis
D ornamentinis

(2 taškai)

1.2. Pagal būdingą dainavimo būdą nustatykite ir pažymėkite kokiam Lietuvos etnografiniam regionui priklauso ši daina.

A Aukštaitijai
B Dzūkijai
C Žemaitijai
D Suvalkijai

(2 taškai)

2. Kuris iš žemiau pateiktų paveikslėlių atspindi situaciją, kurioje skambėjusi daina buvo atliekama?

A

B

C

D

(2 taškai)

3. Pateiktame tekste įrašykite iš lentelės pasirinktas tinkamas sąvokas. (Tekste skaičiumi nurodyta lentelės skiltis, iš kurios reikia rinktis tinkamą sąvoką.)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Aukštaitijos	kalendorinėmis	velykinių giesmių	kanklėmis	smuikas
Žemaitijos	karo-istorinėmis	raudų	dūdmaišiu	cimbolai
Dzūkijos	vaišių	sutartinių	bandonija	ragai

Čia rašo vertintojai		
I	*II*	*III*

Vienbalsėmis liaudies dainomis nuo seno garsėja (1) _____ etnografinis regionas. Jis unikalus darbo bei (2) _____ dainomis. Būtent čia ryškiausiai gyvavo ir ypatingas (3) _____ žanras. Skirtingai nei kituose regionuose, dainoms **nebuvo** pritariama (4) _____, tačiau populiarus čia buvo kitas, gimiringas ir rečiau kituose regionuose sutinkamas instrumentas – (5) _____.

Taškai (0–5)			

4. Kurių dviejų kompozitorių kūrybai būdingos šio regiono liaudies dainų intonacijos, citatos bei stilistika?

A Juozo Naujalio
B Broniaus Kutavičiaus
C Balio Dvariono
D Eduardo Balsio
E Mikalojaus Konstantino Čiurlionio
F Stasio Šimkaus

Taškai (0–2)			

Taškų suma už 4 užduotį (0–13)			

5 užduotis

Susipažinkite su užduotimi (skiriama 1 min.).

2009 metais pažymimas Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmetis. Netrukus skambės Juozo Naujalio dainos „Už Raseinių ant Dubysos“, Martyno Mažvydo „Giesmės apie bernelį Jėzų“ ir Eduardo Balsio oratorijos „Nelieskite mėlyno gaublio“ fragmentai, atspindintys platų Lietuvos muzikinės kultūros istorinį bei stilistinį spektrą. *Fragmentus girdėsite du kartus su 3 sek. pauze tarp kiekvieno fragmento ir 10 sek. pauze prieš pakartojimą. Jiems nuskambėjus antrą kartą, dar bus skiriamos 5 min. užduočiai baigti.*

1. Kuris apibūdinimas (A, B, C) tinka skambėjusiai muzikai 1., 2., 3? Kiekvienoje lentelės skiltyje įrašykite tinkamą skambėjusios muzikos apibūdinimą žyminčią raidę.

1. J. Naujalio „Už Raseinių ant Dubysos“	2. M. Mažvydo „Giesmė apie bernelį Jėzų“	3. E. Balsio „Nelieskite mėlyno gaublio“

A Vieni instrumentai lydi melodiją, kiti palaiko nuolat pasikartojančio tolygaus ritmo bei harmonijos pagrindą. Vokalinė melodija pasakojamojo pobūdžio, be didesnių kulminacijų.

B Vokalinė melodika grįsta kalbinėmis intonacijomis, kurias paryškina aštraus ritmo instrumentų pritarimas. Aukšti balsai atlieka atskirą raiškų vaidmenį, lydimą besikartojančio ritmo.

C Konsonansinis skambėjimas, nesudėtinga harmonija grįsti melodiniai sakiniai. Subtilios tyliosios frazės intensyvėja ir vėl atslūgsta, sudarydamos melodijos bangas.

Taškai (0–3)			

2. Kokiam stiliui priskirtumėte ką tik girdėtus fragmentus? Jūsų pasirinktus atsakymus žyminčias raides įrašykite eilutėje po atitinkamo kūrinio pavadinimu.

A romantinis B modernistinis C renesansinis

1. J. Naujalio „Už Raseinių ant Dubysos“	2. M. Mažvydo „Giesmė apie bernelį Jėzų“	3. E. Balsio „Nelieskite mėlyno gaublio“

Taškai (0–3)			

3. Pateiktas įžymių Lietuvos kultūros veikėjų pavardes priskirkite prie tam tikro lietuvių muzikai svarbaus reiškinio ir įrašykite į atitinkamą lentelės vietą.

A Juozas Gruodis
B Vincas Kudirka
C Bronius Kutavičius
D Juozas Naujalis
E Mikas Petrauskas
F Mikalojus Konstantinas Čiurlionis
G Martynas Mažvydas

		Čia rašo vertintojai I	II	III
1. Pirmosios lietuviškos knygos, daugybės giesmių autorius.		___	___	___
2. Pirmosios lietuviškos operos „Birutė“ autorius, kūręs choro dainas, operetes.		___	___	___
3. Pirmosios aukštosios muzikos mokyklos Lietuvoje – Kauno konservatorijos – steigėjas ir vadovas, kompozicijos mokyklos pradininkas.		___	___	___
4. Pirmosios lietuvių dainų šventės rengėjas ir dirigentas, vargonininkas, kompozitorius, leidėjas.		___	___	___
5. Profesionaliosios lietuvių muzikos pradininkas, pirmosios lietuviškos simfoninės poemos ir kvarteto autorius.		___	___	___
6. Visuomenės veikėjas, švietėjas, literatas, muzikas, Lietuvos himno autorius.		___	___	___
7. Kompozitorius, pirmasis muzikoje išreiškęs poetinę pagonybės viziją, palietęs išnykusių kalbų ir genčių temas, savo oratorijomis žadinęs tautos savimonę.		___	___	___

Taškai (0–7)			

Taškų suma už 5 užduotį (0–13)			

6 užduotis

Susipažinkite su užduotimi (skiriama 1 min.).

Netrukus skambės gagaku orkestro muzikos ištrauka (du kartus su 10 sek. pauze). Jai nuskambėjus antrą kartą, dar bus skiriamos 5 min. užduočiai baigti.

1.1. Pagal fragmento skambėjimą atpažinkite kuris iš šių tekstų yra apie gagaku orkestrą.

A „/…/ orkestro muzika pabrėžtinai lėto tempo ir keisto, šaižaus skambesio. Tai iš viduramžių atkeliavusi orkestrinė rūmų ceremonijų muzika, dažnai pritarianti dainininkams, aktoriams, šokėjams. Orkestrą sudaro trys instrumentų grupės – pučiamieji, styginiai, mušamieji /…/“

B „/…/ orkestras, kurį sudaro daugiausia mušamieji, – kartais net 80 instrumentų, – apimantys labai platų (iki septynių oktavų) diapazoną. Muzikantai lazdelėmis groja instrumentų rinkiniais, esančiais medinėse dėžutėse arba pakabintais ant rėmų /…/“

C „/…/ visą muziką sudaro keturi skirtingo aukštumo garsai. Bambuko instrumentai pasižymi sodriu ir minkštu skambesiu. Muzikantai, pasidalinę į dvi grupes, susėda vieni prieš kitus. Grojimas primena varžybas – kiekvienos grupės muzikantai stengiasi savo priešininkus suklaidinti ir išmušti iš ritmo /…/“

(2 taškai)

1.2. Kokiai pasaulio muzikinei kultūrai priklauso gagaku muzika?

A kubiečių C japonų

B ispanų D indėnų

(2 taškai)

2. Viename iš šių paveikslų atvaizduota gagaku orkestro muzikantų grupė. Kuriame?

A

B

C

(2 taškai)

3. Paveikslėlyje matote vieną įdomiausių gagaku orkestro instrumentų – koto. Kuriame iš paveikslėlių jis pavaizduotas?

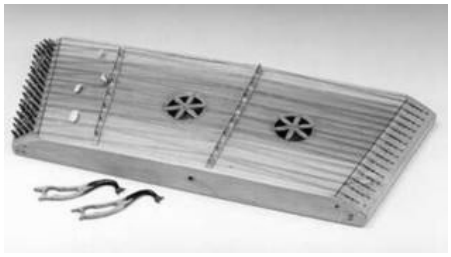

A

B

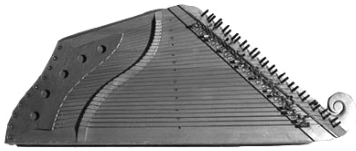

C

(3 taškai)

Taškų suma už 6 užduotį (0–9)			

II. MUZIKINIO RAŠTINGUMO TESTAS

Susipažinkite su užduotimi (skiriama 1 min.).

Netrukus skambės fortepijoninio kūrinio fragmentas (du kartus su 10 sek. pauze). Jam nuskambėjus antrą kartą, likęs laikas bus skirtas rašto darbui.

1.1. Kuriame pavyzdyje (A, B ar C) užrašyta skambėjusi muzika?

A

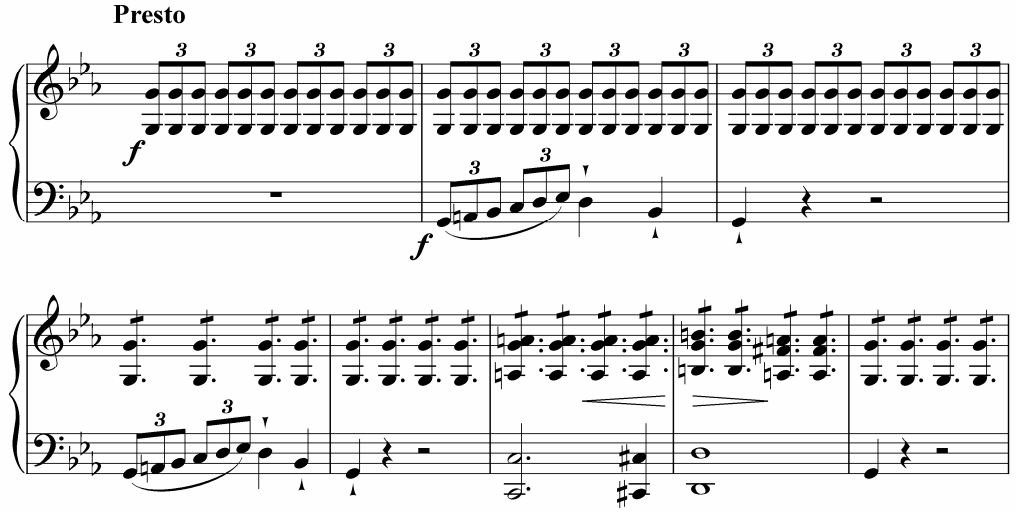

B

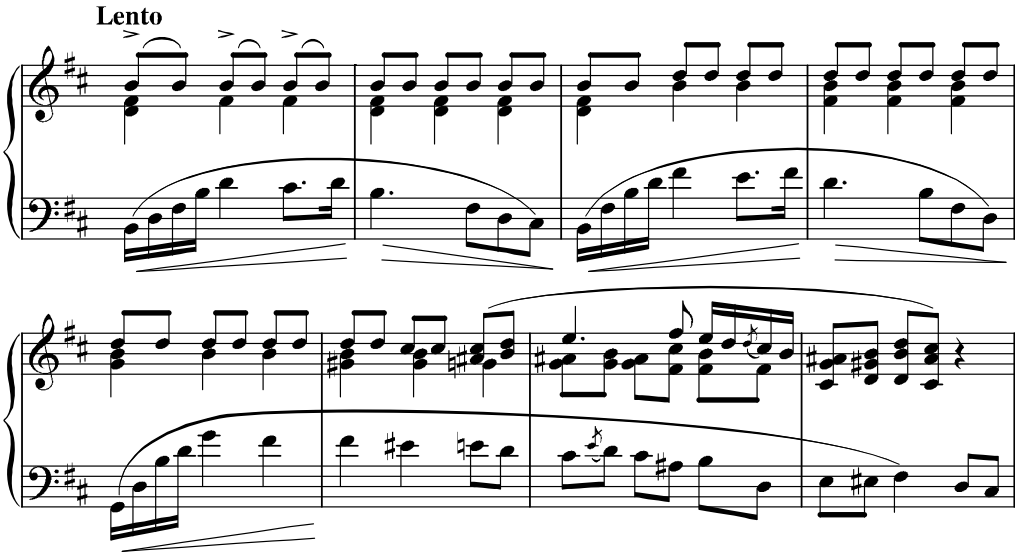

C

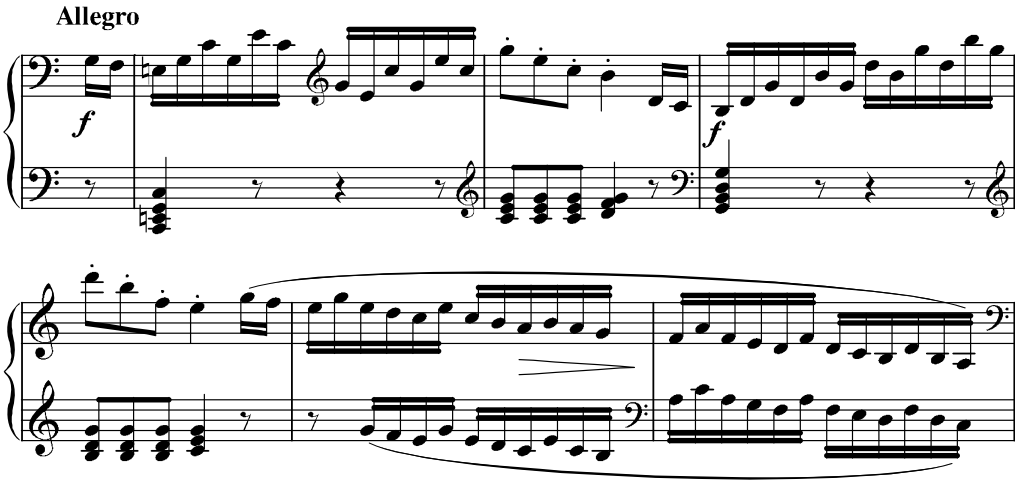

(6 taškai)

1.2. Kurios **dvi** muzikinės sąvokos **nesusiję** su **ką tik skambėjusia** muzika?

A sinkopės
B labai greitai
C *crescendo*
D dainingai

Taškai (0–2)			

1.3. Iš kiekvieno stulpelio išbraukite **po vieną** sąvoką, kurios **nėra** nė viename natų pavyzdyje A, B ir C.

(1)	(2)	(3)
Lėtai	Labai garsiai	Lygos
Greitai	Garsinant	Boso raktas
Labai lėtai, sunkiai	Tylinant	Triolės
Labai greitai	Garsiai	Šešioliktinės pauzės

Taškai (0–6)			

2. Užduotyje 1.1 pateiktuose pavyzdžiuose A, B ir C nepažymėtas metras. Užrašykite kiekvieno pavyzdžio metrą vertikaliai į langelius, pvz., $\frac{2}{4}$

A B C

Taškai (0–6)			

3. Pateiktą melodiją suskirstykite taktais.

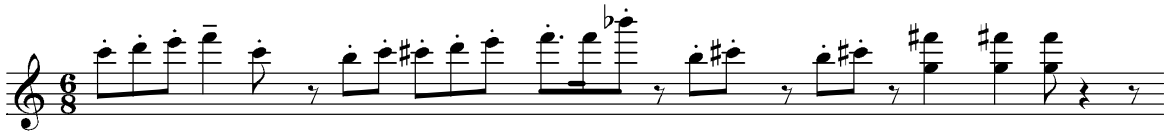

(2 taškai)

4. Melodiją užrašykite smuiko rakte, pradėdami **pirmosios oktavos** nata *do*.

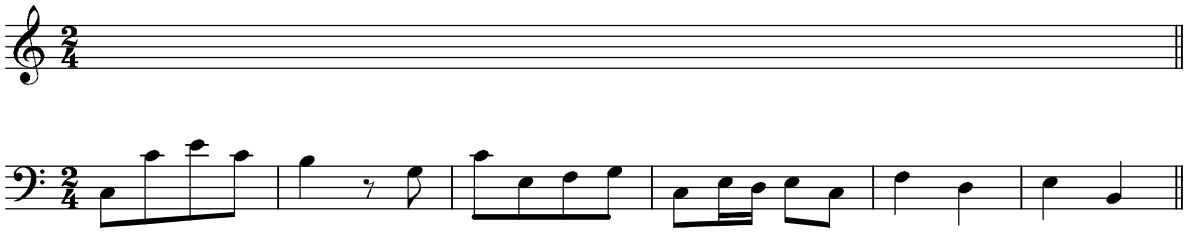

Taškai (0–6)			

5. Kurios **dvi** muzikinių sąvokų poros yra **neteisingos**?

A Tempas – *Grave*
B Dinamika – *a cappella*
C Štrichai – triolė
D Metras – dvi ketvirtinės

Taškai (0–2)			

Taškų suma už muzikinio raštingumo testą (0–30)			

TESTŲ VERTINIMAS

Užduotys	Maksimalus taškų skaičius	Vertintojų skirti taškai		
		I	II	III
I. Muzikinės kultūros pažinimo testas				
1 užduotis	12			
2 užduotis	10			
3 užduotis	13			
4 užduotis	13			
5 užduotis	13			
6 užduotis	9			
Taškų suma už muzikinės kultūros pažinimo testą	**70**			
II. Muzikinio raštingumo testas				
Taškų suma už muzikinio raštingumo testą	**30**			
Taškų suma	**100**			